

16.01.2019

Sayı : 2/251

Konu : 27.11.2018 tarihli “Acil ŞİD Değişiklik Önerileri”ne İlişkin görüşler

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
Doğal Gaz Piyasası Dairesi Başkanlığı
İşçi Blokları Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:51/C Yüzüncüyıl - Ankara

Kurumunuz web-sitesinde yayımlanan “Acil ŞİD Değişiklik Önerileri”ne ilişkin üye şirketlerimizin görüşlerini ekte değerlendirmelerinize arz ederiz.

Saygılarımızla,

Aziz Camcı
Yönetim Kurulu Başkanı

Ek 1: Acil ŞİD Değişiklik Önerilerine İlişkin PETFORM görüşleri

ACİL ŞİD DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİNE İLİŞKİN PETFORM GÖRÜŞLERİ

ÖNERİ NUMARASI	BOTAŞ DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ	PETFORM GÖRÜŞÜ
1	... Sıralanan yöntemlerle gaz tedarik edilememesi sonucu, İletim Şebekesi Asgari Stok Miktarında Operasyonel Akış Tedbiri gerektirecek seviyede düşüş yaşanmış olması ve/veya 14. Bölüm Kapsamında Sistemin fiziksel dengesinin sağlanmasında güçlük yaşanması durumunda, Taşıyıcı herhangi bir Taşıta bir Giriş Noktasında veya bir Çıkış Noktasında artırma veya azaltma talimatı verebilir.	Taşıyıcının, ŞİD, PUE ve diğer ilgili mevzuatın kendisine tanıdığı tüm araçları kullandıktan sonra gerekçelerini açıklayarak talimat verme yöntemini benimsemesinin, piyasa ilkeleri ile daha uyumlu olacağı düşünülmektedir. Taşıyıcının, hangi durumlarda ve ne şekilde Taşıtanlara talimat verebileceği mevcut ŞİD'in 14. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Önerildiği üzere, "... 14. Bölüm Kapsamında..." ifadesinin ŞİD'den çıkarılması durumunda, hangi şartlar ve koşullar altında Taşıyıcının, Taşıtanlara talimat vereceği belirsiz bir hal almaktadır. Bu durumun, STP'de 1 kodlu işlemlere devam ederek piyasa bazı iletmek dengeleyici işlemlere devam ederek piyasa bazı iletmek yerine, salt talimat vererek dengeleme işlemlerinin gerçekleştirilmesi yönteminin benimsenmesinin de önünü açacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu uygulamalar, liberalleşmekte olan piyasamızı ve OTSP'nin likiditesini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenlerle, söz konusu öneri olumlu değerlendirilmemektedir.
2	Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamında doğal gaz alım/satımı yapılan Günlük ile ilgili olarak; (a) Giriş Noktalarına ait Program toplamları, Çıkış Noktalarına ait Program toplamlarından fazla olan bir Taşıtan için o Güne dair Günlük Dengesizlik: (i) Pozitif ise, sistemde bıraktığı doğal gaz miktarı ve 3.2 maddesi kapsamında yapılan Dengeleme Gazı	Dengeleme Gazı Anlaşması'nın nasıl işletileceğine yönelik ŞİD'de tanımlı düzenleme/süreç/prosedür/yöntem bulunmamaktadır. Önerilen metnin, mevcut durumu çok daha karmaşık hale getirecek olması nedeniyle öneri uygun bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Dengeleme Gazı Anlaşması yapılımasını arzu edilmesi durumunda, UDN noktasında ve OTSP'de gerçekleştirilen işlemler için uygulanan yöntemlerin emsal teşkil edebileceği düşünülmektedir. Bu durumda, Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamında düzenleme/süreç/prosedür/yöntem belirlenmesine

	Anlaşması'na konu olan miktardan hangisi daha düşük ise o miktar, Taşıtanın günlük dengersizlik miktarından çıkarılır. Söz konusu miktar ile Dengeleme Gazı Anlaşması'nda belirlenen fiyat üzerinden bedel hesaplanarak Taşıyıcı tarafından ilgili Taşıtana verecek olarak kaydedilir; Dengeleme Gazı Anlaşması yapılan Giriş veya Çıkış Noktalarına ilişkin Kapasite Aşım Ücretleri ile Düzenleme Ücretleri söz konusu Taşıtanlar için uygulanmaz. Şüpheye mahal bırakmamak için, Dengeleme Gazı Anlaşması'na konu olan miktar kadar sisteme bırakılan miktar için işbu bent hükümleri, bahse konu miktarı aşan miktar için genel hükümler uygulanır. (ii) Negatif ise, dengersizlikler, Kapasite Aşım Ücretleri ve Düzenleme Ücretleri ile ilgili kurallar herhangi bir istisna getirilmeden uygulanır. (b) Giriş Noktalarına ait Program toplamları, Çıkış Noktalarına ait Program toplamlarından az olan bir Taşıtan için o Güne dair Günlük Dengersizlik: (i) Negatif ise, sistemden çektiği doğal gaz miktarı ve 3.2 maddesi kapsamında yapılan Dengeleme Gazı Anlaşması'na konu olan miktardan hangisi daha düşük ise o miktar Taşıtanın günlük dengersizlik miktarından çıkarılır. Söz konusu miktar ile Dengeleme Gazı Anlaşması'nda belirlenen fiyat üzerinden bedel hesaplanarak Taşıyıcı tarafından ilgili Taşıtandan	yönelik daha geniş kapsamlı ve somut düzenlemeler yapılmalıdır.
--	---	---

	alacak olarak kaydedilir. Dengeleme Gazı Anlaşması yapılan Giriş veya Çıkış Noktalarına ilişkin Kapasite Aşım Ücretleri ile Düzenleme Ücretleri söz konusu Taşıtanlar için uygulanmaz. Şüpheye mahal bırakmamak için, Dengeleme Gazı Anlaşması'na konu olan miktar kadar sistemden çekilen miktar için işbu bent hükümleri, bahse konu miktarı aşan miktar için genel hükümler uygulanır. (ii) Pozitif ise, dengesizlikler, Kapasite Aşım Ücretleri ve Düzenleme Ücretleri ile ilgili kurallar herhangi bir istisna getirilmeden uygulanır.	
3	3.3.1.1(a) alt bendindeki miktar 3.3.1.1(b) alt bendindeki miktardan fazla ise Günlük Dengesizlik pozitif, 3.3.1.1(b) alt bendindeki miktar 3.3.1.1(a) alt bendindeki miktardan fazla ise Günlük Dengesizlik negatiftir. Günlük Dengesizliğin pozitif olduğu durumda Taşıtanın sistemde doğal gaz bıraktığı, Günlük Dengesizliğin negatif olduğu durumda Taşıtanın sistemden doğal gaz aldığı kabul edilir. Günlük Dengesizliğin Taşıyıcının eksik/fazla teslimatı nedeniyle oluştuğu durumlarda, ilgili kısım için ödenecek dengesizlik bedeli hesaplamalarında ilgili güne ait GRF ve diğer bütün hallerde Taşıtanın günlük	Doğal gaz ticaretinin doğası gereği Taşıyıcı giriş noktalarında verilen programları eksiksiz yerine getirmekle mükelleftir. Söz konusu düzenleme bu sorumluluğu yerine getirmesine engel teşkil edebilecektir. Bu öneriyle, ithalatçıların GRF değerlendirilmesi sonucunda piyasaya konu edilecek miktarın azalması söz konusu olabilecektir. Bu öneriyle beraber bir sonraki günün 1 kodlu işleme konu miktarında değişikliğe sebebiyet vermektedir. Bu nedenlerle, söz konusu öneri olumlu değerlendirilmemektedir.

	dengesizliğinin pozitif olduğu durumda Taşıtanaya ödenecek dengesizlik bedeli hesaplamalarında ilgili güne ait DGSF, Taşıtanın günlük dengesizliğinin negatif olduğu durumlarda Taşıtanın ödeyeceği dengesizlik bedeli hesaplamalarında ilgili güne ait DGAF kullanılacaktır. Taşıtanın noktasal/bölgesel dengesizliği bulunması durumunda ise, noktasal/bölgesel taahhüt hesabı günlük dengesizlik hesabından ayrı yapılır ve her noktasal/bölgesel ürün için ayrı ayrı olmak üzere hesaplanan bedeller ilgili Taşıtanlara borç, Taşıyıcıya alacak olarak Piyasa İşletmecisi tarafından tahakkuk ettirilir. Günlük dengesizlik ücretleri Taşıtanlara ay sonunda gün bazında PUE’de belirtilen kurallar çerçevesinde Taşıyıcı adına Piyasa İşletmecisi tarafından tahakkuk ettirilir.
--	--

	3.3.2.1 Bir Taşıtanın noktasal/bölgesel üründe satış yönlü kesinleşmiş eşleşmelerinin bulunması durumunda Taşıtanın satış yönlü eşleşmesinin gerçekleştiği nokta/bölge için noktasal/bölgesel taahhüt hesabı yapılır. İlgili Taşıtanın eşleşen noktasal/bölgesel tekliflerindeki eşleşmeleri için Taşıyıcı kaynaklı durumlardan kaynaklanan miktar hariç olmak üzere Noktasal/Bölgesel Negatif Dengesizlik Ödemesinde (BNDÖ) aşağıdaki formül kullanılarak Taşıtana borç ve Taşıyıcıya alacak olarak tahakkuk ettirilecek miktar hesaplanır. $BNDÖ_{i,j} = \sum_{n=1}^n \max \left(\min (NDM_{tg}, BSM_{tg,ke}), (BSM_{tg,ke} - BTM_{tg,k}) \right) \times BSF_{tg,k} \times p \times h$ BSM > BTM $h < 1,2$ $p = 0,5$ $p = 0,25$ veya $h \geq 1,2$ $p = 0,5$ BSM ≤ BTM $\rightarrow p = 0,3$ $p = 0,075$ Bu formülde geçen; ... BTM_{tg,k} : İki farklı şekilde hesaplanır:
Noktasal/Bölgesel işlem (4 kodlu işlem), iletim sisteminin tamamında ya da bir kısmında arz güvenliğini ciddi manada tehlikeye sokacak şartların oluştuğu durumlarda, son çare olarak tercih edilmelidir. Noktasal/Bölgesel işlemin yeri ve miktarı, açılma gerekçesi, piyasaya etkileri nedeniyle her durumda çok net olarak belirtmeli, söz konusu açıklama içerisinde neden ilgili nokta ya da bölgenin tercih edildiği diğer nokta ya da bölgelerin neden tercih edilmediğine yönelik teknik gerekçeler mutlaka yer almalıdır. Bu konuda yaşanan tecrübeler, şeffaflık adına yukarıda vurguladığımız bilgi ve açıklamaların yapılmasının elzem olduğunu net olarak ortaya koymuştur. BSM ≤ BTM durumunda sisteminde dengesiz kalan herhangi bir taşıtanın noktasal/bölgesel taahhüt ücretini kötüye kullanma ihtimaline engel olmak adına p katsayısı çok düşük seviyelere indirilmemelidir. Önerimiz bu durumda p'nin minimum 0,15 olması yönündedir.	

	a. Taşıyıcının alış/satış işleminin; Gazın teslim edildiği gün yani G gününde yapılması durumunda veya gazın teslim edildiği günden önceki gün yani G-1 gününde, G günü için 7.2.1.1 maddesinde belirtilen TMB onay saatinden sonra yapılması durumunda, “t” Taşıtının “g” günündeki “k” noktasal/bölgesel ürünündeki satış yönlü kesinleşmiş eşleşmesi için vermiş olduğu teklif noktasında gerçekleşen tahsisatı ile, “t” Taşıtının “g” günündeki “k” noktasındaki TMB miktarı arasındaki fark olarak hesaplanır. Tahsisat, TMB miktarından düşük gerçekleşirse, $BTM_{t,g,k} = 0$ (sıfır) kabul edilir. b. Alış/satış işleminin diğer zamanlarda yapılması durumunda, yani G-1 gününde ve G günü için 7.2.1.1 maddesinde belirtilen TMB onay saatinden önce yapılması durumunda, “t” Taşıtının “g” günündeki “k” noktasal/bölgesel ürünündeki satış yönlü kesinleşmiş eşleşmesi için vermiş olduğu teklif noktasında gerçekleşen tahsisatı,	
--	--	--

...		
6	Dâhili Kullanım Gazı; Taşıyıcı Kullanım Gazını ve Hesaba Katılmayan Gazı kapsayacaktır. ifade eder.	Hesaba katılmayan gazın miktarının hesaplanmasına ve bu miktarın ne şekilde kullanılacağına yönelik ŞİD'de tanımlı bir prosedür bulunmamaktadır. Öneri uyarınca hesaba katılmayan gazın, dahili kullanım gazı miktarının içerisinde çıkarılması durumunda, bu konu hakkında ŞİD'de tanımlı herhangi bir düzenleme kalmayacak olup hangi amaçlar için kullanılacağı muğlak bir hal alacaktır.
7	4.3 İletim Şebekesi Stoğu Taşıyıcı İletim Şebekesi Asgari Stoğunun düzeyini, Ana İletim Şebekesinin segmentleri için ayrı olmak üzere her Gaz Yılı başında EBT'de duyurur. Taşıyıcı, Gün içinde Ana İletim Şebekesinin segmentlerinde asgari 50 Bar, azami basınç 75 Bar olacak şekilde dengeleme işlemlerini gerçekleştirecektir. Gaz Yılı içinde yeni İletim Şebekesi segmentleri devreye alınırsa, İletim Şebekesi Asgari Stoğunun düzeyine ilişkin bilgiler değiştirilerek EBT'de yeniden açıklanır. Taşıyıcı, İletim Şebekesi Stoğunu her gün saat 11:30'a kadar EBT'de yayımlar. Taşıyıcı, İletim Şebekesi	ŞİD uyarınca Talimat sadece 14. Madde kapsamında belirlenen hususlarda geçerli olmalıdır ve bunun dışında gerçekleştirilecek tüm işlemler piyasa tabanlı olmalıdır. Ayrıca, ŞİD'in 3.2 maddesinde dengesizliklerin nasıl giderileceğine ilişkin sıralama mevcut olduğu için yeni bir açıklamaya gerek olmadığı değerlendirilmektedir. Hali hazırda giriş nokta kapasiteleri peak tüketimi rahatlıkla karşılayabilecek seviyeye geldiği için, daha önceki yıllarda uygulandığı şekilde iletim şebekesinin stok seviyesini yükselterek tüketimi karşılama gereksiniminin oldukça azaldığı düşünülmektedir. Bu nedenle, her ne kadar Taşıyıcının bu esnekliği değerlendirme isteği anlaşılabilir olsa da, Dengeleme Gazı Anlaşması ve Talimat gibi piyasa tabanlı olmayan yöntemlerle şebeke stoğunun artırılması yoluna gidilmemesi gerektiği düşünülmektedir.

	Referans Stok Seviyesini yıl içerisinde öncelikle gerekece kodlarını belirterek STP'den 2 kodlu alış/satış işlemleri ile değiştirir. STP'den temin edemediği durumda, 3.2 maddesinde belirtilen sırayla sırada, Dengeleme Gazı Anlaşması ve/veya talimat yoluyla doğal gaz tedarik edebilmek için alış/satış işlemi yapma yollarına başvurur. Aksi takdirde, 14. Bölüm hükümleri uygulanır.	
8	9.1.2. Taşıyıcı, G+1 saat 12:00'a 11:30'a kadar, Taşıtanların 3.7.2 maddesi çerçevesinde yaptıkları UDN ticareti miktarları hariç olmak üzere Günlük Tahsisat Miktarlarını Taşıtanlara tahsis edecek ve bu tahsisi EBT yoluyla Taşıtanlara duyuracaktır. Taşıtanların 3.7.2 maddesi çerçevesinde yaptıkları UDN ticareti dahil tahsisat miktarlarını da 14:05'e kadar EBT yoluyla Taşıtanlara duyuracak, G+1 saat 14:45'e kadar Piyasa İşletmecisine bildirecektir.	Taşıtanların günlük dengesizlikleri, burada konu edilen tahsisatlar üzerinden hesaplanacağı için söz konusu tahsisatların en doğru şekilde ve mümkün olan en kısa sürede yayınlanması çok önemlidir. Bu nedenle en uygun saatte yayınlanması gerektiğini düşünülmektedir.

9	9.3.3 Dahili Kullanım Gazı ve için Tahsisat miktarı, G+1'de (G+1)* Program miktarına eşit olarak uygulanır. Ancak, ay sonunda, Taşıyıcı tarafından ölçülen gaz miktarı ile düzeltilir. Dengeleme Gazı için Tahsisat miktarı, Program miktarına eşit olarak uygulanır. * PETFORM Görüşü	Program gün öncesinde verildiğinden, buradaki (G+1) ifadesinin yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebileceği düşünüldüğü için metinden çıkarılmıştır.
10	BOTAŞ, doğal gaz toptan satış/ithalat/ihracat faaliyetlerini yürüten ünitelerinin iletim faaliyetini sürdüren ünitesi için herhangi bir Taştan olduğunu kabul eder. Bu kapsamda, BOTAŞ'ın doğal gaz toptan satış/ithalat/ihracat faaliyetlerini yürüten üniteleri, STS imzalanması, Dengeleme Gazı Anlaşması imzalanması, Teslim Sözleşmesi imzalanması, Taştanın Taşıyıcıya Taşıyıcının Taştana karşı olan mali yükümlülükleri ve uyuşmazlıklar ile ilgili hükümleri hariç, ŞİD hükümlerine tabidir. BOTAŞ, ŞİD kapsamında diğer Taştanlar için uygulayacağı tüm bedellerin aynısını kendi toptan satış/ithalat/ihracat faaliyetleri için de uygulayacaktır.	Dengeleme Gazı Anlaşması'nın nasıl işletileceğine yönelik ŞİD'de tanımlı düzenleme/süreç/prosedür/yöntem bulunmamaktadır. Önerilen metnin, mevcut durumu çok daha karmaşık hale getirecek olması nedeniyle öneri uygun bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Dengeleme Gazı Anlaşması yapılmasının arzu edilmesi durumunda, UDN noktasında ve OTSP'de gerçekleştirilen işlemler için uygulanan yöntemlerin emsal teşkil edebileceği düşünülmektedir. Bu durumda, Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamında düzenleme/süreç/prosedür/yöntem belirlenmesine yönelik daha geniş kapsamlı ve somut düzenlemeler yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.
11	25.2.3.1. 1 kodlu işlemler: Taşıyıcı, ilgili Gaz Günü saat	Dengeleme Gazı Anlaşması'nın nasıl işletileceğine yönelik ŞİD'de tanımlı düzenleme/süreç/prosedür/yöntem

	08:00'de ölçülen İletim Şebekesi Stoğu ile Referans Stok Seviyesi arasındaki fark için, halihazırda STP'de teslimatı gerçekleştirilecek gün içi teslimatlı 1 ve 3 kodlu alış veya satışlar, gün içinde veya ertesi gün teslimatlı olarak 3-ve-4 kodlu alış veya satışlar ile talimat miktarları ve Dengeleme Gazı Anlaşması'na konu miktarlar dikkate alınarak, STP'de doğal gaz alış/satış işlemi yapar. Taşıyıcı, 1 kodlu işlemleri STP'de aşağıdaki kurallar çerçevesinde gerçekleştirir: a) Alış/satış işlemlerini G-1 saat 12:30'da yapar. b) G-2'de gerçekleşen İletim Şebekesi Stoğu seviyesinde meydana gelen değişimleri dengelemek amaçlı işlemlerdir ve bu işlemlerdeki kesinleşmiş eşleşmelerin fiyatları G-2 günü için yapılacak İDF hesaplamasında dikkate alınır. c)Yapılan işlemlerdeki kesinleşmiş eşleşmeler, G günü için yapılacak GRF hesaplamalarında dikkate alınır.	bulunmamaktadır. Önerilen metnin, mevcut durumu çok daha karmaşık hale getirecek olması nedeniyle öneri uygun bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Dengeleme Gazı Anlaşması yapılmasını arzu edilmesi durumunda, UDN noktasında ve OTSP'de gerçekleştirilen işlemler için uygulanan yöntemlerin emsal teşkil edebileceği düşünülmektedir. Bu durumda, Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamında düzenleme/süreç/prosedür/yöntem belirlenmesine yönelik daha geniş kapsamlı ve somut düzenlemeler yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamındaki miktar ve Talimat miktarlarının toplamının şeffaflık gereği stok miktarının hesaplanması için STP'de açıklanması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, 1 kodlu işlem için belirlenen hacim STP'de fiyat farkları ile BAST hesabını oluşturmaktadır. Talimat miktarının bu hacim-fiyat ilişkisini bozmadığı, ancak Dengeleme Gazı Anlaşması kapsamındaki miktarın bu ilişkideki mevcut hesaplarda yer almadığı da görülmüştür.
--	---	--

25.2.3.2. 2 kodlu işlemler: Taşıyıcı, iletim sisteminin sağlıklı işletilebilmesi için gerekli gördüğü Referans Stok Seviyesi miktarını ve alış/satış yapacağı takvimi, değişiklik yapacağı günden en az 2 (iki) (3 (üç))* gün önce G-2 G-3* saat 18:00'e 12:00'e* kadar EBT'de yayımlar. Taşıyıcı, bu kod kapsamında yaptığı işlemlerde günlük azami 30 milyon m3 doğal gaz alış/satış gerçekleştirir. Taşıyıcı, 2 kodlu işlemleri STP'de aşağıdaki kurallar çerçevesinde gerçekleştirir:

* PETFORM Görüşü

Üst Akış Operatörüne hafta sonu programları üç günlük verildiğinden minimum üç günlük olması gerektiği düşünülmektedir.

